

Start van onderzoeksprogramma Bijen@wur 2010-2013

Moeilijke jaren wachten de varroamijt

Tjeerd Blacquièrè

Bijenhouders durfden zich de afgelopen jaren nauwelijks nog op partijtjes en feestjes te vertonen. Kon je vroeger nog frank en vrij enthousiast en stoer over je avonturen met bijen vertellen, nu wordt je meteen klem gezet: "Het gaat slecht met de bijen, hè?" Red je daar nog maar eens uit, vooral als je wilt nuanceren of relativeren... En als je de oorzaak bij de varroamijt legt, lijkt je meteen een brevet van onvermogen af te geven: "Waarom heb je dan niet goed bestreden?"

Maar ter opbeuring: zo gemakkelijk is het niet om altijd op tijd en goed varroa te bestrijden. Gelukkig wordt er al jaren veel onderzoek gedaan en worden daarmee de strategieën en methoden steeds beter. De laatste stand van zaken heeft u gelezen in de afgelopen najaar door bijen@wur uitgegeven brochure 'Effectieve bestrijding van varroa'. Met dat boekje in de hand gaat u allen het leven van varroamijten een stuk lastiger maken.

Zijn we er dan?

Absoluut nog niet, al was het maar omdat het met bijen toch altijd net even anders is dan je dacht, en al helemaal anders dan zoals een andere imker het ziet. Met goed observeren en secuur en consequent imkeren plus varroa bestrijden is veel gewonnen, maar toch doemen voortdurend nieuwe vragen en problemen op. Het blijkt vaak lastig varroabestrijding in de gebruikte bedrijfsmethode in te passen. Aan die inpassing zal veel tijd worden besteed. Daarnaast geven we veel aandacht aan de vitaliteit van de bijenvolken; ook los van varroa kan daar veel aan verbeterd worden. Als die niet in orde is, is het effect van bestrijden slechts beperkt.

Vijf deelprojecten

1 Onderhoud en verbetering van bestrijdingsmethoden

We hebben al veel bereikt, maar er kan nog veel worden verbeterd en bijgeschaafd. Om te toetsen en meteen te demonstreren hoe bestrijding in de praktijk kan worden ingepast, gaan we samen met een groep imkers de jaarcyclus uitvoeren en beoordelen. Het jaar daarna gaan we de rotatiemethode of de methode voor de heide-imker als demonstratie uitwerken en gebruiken.

2 Interactie tussen varroa en omgevingsfactoren

In dit project worden de onderzoeken naar de wisselwerking tussen varroa en andere ziekteverwekkers (nosema, virussen), en tussen varroa en de voeding van de volken (dracht) onderzocht. Vitaliteit van individuele bijen en gehele volken blijkt onder meer uit het gehalte aan het eiwit vitellogenine in de hemolymfe van de bijen.

3 Natuurlijke selectie van varroaresistente bijenvolken (eiland-experimenten)

Dit is een voortzetting van eerder onderzoek. Vooral de groep bijenvolken op Tiengemeten blijkt goed te gedijen ondanks varroa. Deze volken zijn nu al sinds 2007 niet bestreden. Ze

zijn nateelt van volken die mét varroa hadden overleefd op Gotland (Zweden). Het wordt nu interessant om te kijken welke eigenschappen van de volken/bijen/mijten anders zijn dan bij gewone volken, waarin varroa wel bestreden wordt. De groep in de Amsterdamse Waterleidingduinen (daar staan ze tijdens de bevruchting, rest van het jaar in Lelystad) werd samengesteld in 2008 en is nu 2,5 jaar onderweg zonder bestrijden van varroa; ook daar lijkt het wat beter te gaan. Heel spannend, maar juist daarom reden om op de ingeslagen weg gestaag voort te gaan.

4 Diagnose van bijenziekten in monsters bijen van imkers

Deze service bestaat al jaren. Ze blijkt elke keer weer nuttig om zicht te krijgen op ziekten die optreden en aanwijzingen te vinden waaraan bijenvolken dood gaan. Aan het eind van ieder jaar wordt een overzicht gegeven van de bevindingen.

5 Kennisoverdracht en voorlichting

Op grond van ons onderzoek geeft bijen@wur lezingen voor imkers, schrijft artikelen voor bijenbladen en geeft de eigen nieuwsbrief 'Bijennieuws' uit via E-mail. We willen aan het eind van de programmaperiode een nieuwe editie van de brochure 'Varroa bestrijden' uitgeven. Dat zal dan al de vierde editie zijn.

Nationale en internationale samenwerking

Het onderzoek naar varroabestrijding loopt naast het Bij-1-onderzoek (zie Bijhouden april 2010) van PRI, NCB, Alterra en EIS samen. Beide worden goed op elkaar afgestemd.

Internationaal zorgen we via onder meer symposia en via de werkgroep COLOSS (deze buigt zich over sterfte van bijenvolken wereldwijd) voor goede afstemming.

Informatiemiddag BIJ-1-project

Het BIJ-1-onderzoek is een 3-jarig onderzoek naar de oorzaken van de wintersterfte in Nederland en wordt uitgevoerd in een samenwerkingsverband van PRI bijen@wur, het NCB, Alterra en EIS. Het omvat de monitoring door het NCB, verdiepend onderzoek naar de bijensterfte en een onderzoek van het aandeel van wilde bijen en hommels in de bestuiving. Het onderzoeksprogramma BIJ-1 loopt nu een jaar. Om u allen te informeren over de resultaten tot nu toe organiseren we, aansluitend op de Algemene ledenvergadering van de NBV op **9 april 2011** in 'Hof van Wageningen' een informatiebijeenkomst. Hierin worden de voorlopige resultaten van het BIJ-1 onderzoek van 2010 gepresenteerd. De BIJ-1 presentaties zijn van 14 tot 16 uur. Naast alle imkers die actief betrokken zijn bij het BIJ-1-onderzoek zijn natuurlijk ook alle andere imkers van harte welkom.

Namens de onderzoekers van BIJ-1, J. van der Steen PRI bijen@wur